

СТАНОВЛЕННЯ АГРАРНОГО СЕКТОРА ЯК НОСІЯ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ

Розвиток сучасного світового господарства проходить складний період суспільно-економічних трансформацій. Серйозний наслідок для економік країн мала світова фінансова криза 2008 року, яка проявилась в низьких темпах економічного зростання, підвищенні рівня безробіття, зростанні показників соціальної напруги. Ці негаразди в повному обсязі проявилися в економіці України. Відповідно до даних світового Звіту про глобальну конкурентоспроможність Україна за індексом глобальної конкурентоспроможності в 2015-2016 рр. займала 79-те місце із 140 оцінюваних країн, а частка ВВП від світового обсягу становила 0,30 % [1]. Тому пріоритетом у розв'язанні проблеми розвитку української економіки є її ефективне входження в міжнародний поділ праці, налагодження взаємовигідних зв'язків, розширення торговельних відносин. Нині розвиток аграрного сектора економіки України також значною мірою залежить від загальносвітових процесів. Вирішення проблеми забезпечення повноцінними продуктами харчування зростаючого населення земної кулі зумовлює гостру необхідність нарощення експорту сільськогосподарської продукції. Стіжка тенденція в зростанні обсягів зовнішньої торгівлі дозволяє прогнозувати позитивні зміни в забезпеченні конкурентних переваг вітчизняних агровиробників на світовому ринку.

Тому, актуальності набуває дослідження пріоритетності експортної орієнтації суб'єктів аграрного ринку та їх ефективного функціонування в умовах інтеграції.

Проблематику нарощення експортного потенціалу аграрного виробництва досліджували ряд вчених, зокрема В. М. Геєць, А. А. Мазаракі, С. М. Кваша, Н. А. Карасьова та інші [2, 3, 4]. Разом з тим, питання розширення експортного потенціалу діяльності аграрних підприємств в сучасних соціально-економічних умовах посилені інтеграційними процесами, залишається відкритим.

Метою дослідження є обґрунтування сучасного стану та напрямів розширення експортного потенціалу аграрних товаровиробників в умовах інтеграції.

В кожній економічній системі обсяг та структура експорту є вагомим фактором економічного зростання та показником інтеграції у міжнародний ринок. Для країни, яка нещодавно стало на шлях активізації інтеграційних процесів, експортна орієнтація економіки є стимулом для внутрішньої акумуляції ресурсів, посилення конкуренції, зростання інвестиційної активності. Як зазначає Н. Карасьова, особливої актуальності експорт набуває в країнах з транзитивною економікою. Для них формування та реалізація зовнішньоекономічної політики, в тому числі в напрямі стимулювання експорту, є формою економічного та політичного самовизначення, а також основою входження на рівноправних умовах в світові інтеграційні структури [4]. Логічним буде зауваження, що політика експортної орієнтації аграрного виробництва має відповідати цілям та інтересам державної зовнішньоекономічної політики, але не суперечити забезпеченню продовольчої безпеки країни.

Становлення аграрного сектора, як одного з основних носіїв експортного потенціалу економіки України, пройшло через кілька етапів розвитку. Так, реформування вітчизняної економіки, яке відбувалося протягом всього періоду незалежності, мало ряд як позитивних, так і негативних наслідків для аграрного виробництва. На початковому етапі становлення ринкової економіки лібералізація зовнішньоекономічних зв'язків супроводжувалась низькою конкурентоспроможністю аграрних формувань, які функціонували в умовах економічної нестабільності, диспаритету цін, значного скорочення капітальних вкладень. Позитивною на цьому етапі стала загальнодержавна політика в напрямі розширення міжнародних зв'язків, приєднання до світових фінансово-економічних структур (Світового банку, ЄБРР, МВФ, Ради Європи та інших), що поступово проявилось в зростанні показників розвитку не лише економіки в цілому, але й аграрної галузі зокрема. Так, за період 1998 – 2008 рр. спостерігалось збільшення обсягів валової продукції сільського господарства 1,4 раза, обсягів експорту – в 6 разів, прямих іноземних інвестицій в сільське господарство – у 8 разів [5]. Подальшому поглибленню економічної інтеграції сприяло визнання України країною з ринковою економікою Європейським Союзом в грудні 2005 року.

Період з 2008 року до сьогодні характеризується значним коливанням показників розвитку аграрної галузі. Характерним для цього етапу є початок світової фінансової кризи в 2008 році, поступовий вихід на докризовий період, незначне зростання в 2010 – 2012 рр., суттєве підвищення в 2013 році та значний спад з 2014 року. Аналіз статистичних даних 2008 – 2009 років свідчить про скорочення обсягів експорту за цей період на 12%, проте, в 2011 році показник перевищив докризове значення на 18%, а в 2012 – на 65%. Після спаду показників зовнішньої торгівлі в 2014-2015 роках, в 2016 році відбулося певне зростання. Так, експорт продукції сільського господарства та готових харчових продуктів в 2016 році порівняно з 2015 зріс на 3,7 %, а імпорт – на 17,3 % [5].

Події в Україні в 2013 – 2014 рр. негативно вплинули на показники розвитку усіх галузей економіки, але однозначно утвердили євроінтеграційний вектор зовнішньоекономічної політики. Підтвердженням цього стало підписання та ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Угода про асоціацію за своїм обсягом і тематичним охопленням є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшим міжнародним договором з третьою країною, укладеним Європейським Союзом. Вона визначає якісно новий формат відносин між Україною та ЄС на принципах «політичної асоціації та економічної інтеграції» і слугує стратегічним орієнтиром системних соціально-економічних реформ в Україні. 1 вересня 2017 року після тривалого процесу ратифікації Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності у повному обсязі. Передбачена угодою поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі між Україною та ЄС визначає правову базу для вільного переміщення товарів, послуг, капіталів, частково робочої сили між Україною та ЄС, а також регуляторне наближення, спрямоване на поступове входження економіки України до спільного ринку ЄС [6].

Отже, як висновок, підсумуємо, що інтеграційні зміни в економіці України та аграрній сфері зокрема, мали, в цілому, позитивні наслідки. Лібералізація зовнішньоторговельної діяльності, перехід на уніфіковані стандарти якості продукції, розширення асортименту відповідно до споживацьких уподобань – це лише незначний перелік проявів інтеграційних змін, які сприяли зростанню обсягів експортних операцій. Розширення зовнішньоекономічних відносин, в тому числі, зростання експортних операцій, можемо назвати позитивним наслідком інтеграції, яка має загальнодержавне значення і проявляється на всіх рівнях економіки України.

Список використаної літератури

1. The Global Competitiveness Index 2015-2016. <http://widgets.weforum.org/global-competitiveness-report-2015>.
2. Пріоритети національного економічного розвитку в контексті глобалізаційних викликів: монографія: у 2 ч. – Ч.1 / за ред. В. М. Гейця, А. А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 389 с.
3. Кваша С. М. Експортний потенціал галузей АПК в умовах формування зони вільної торгівлі з ЄС / С. М. Кваша // Науковий вісник нац. університету біоресурсів і природокористування України. – 2012. – № 169. – С. 97–102.
4. Карасьова Н. А. Глобалізацій детермінанти експортоорієнтованого розвитку аграрного сектора України / Н. А. Карасьова // Міжнародна економічна політика. – 2014. – № 1 (20). – С. 129-151.
5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
6. Урядовий портал. Угода про асоціацію між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631